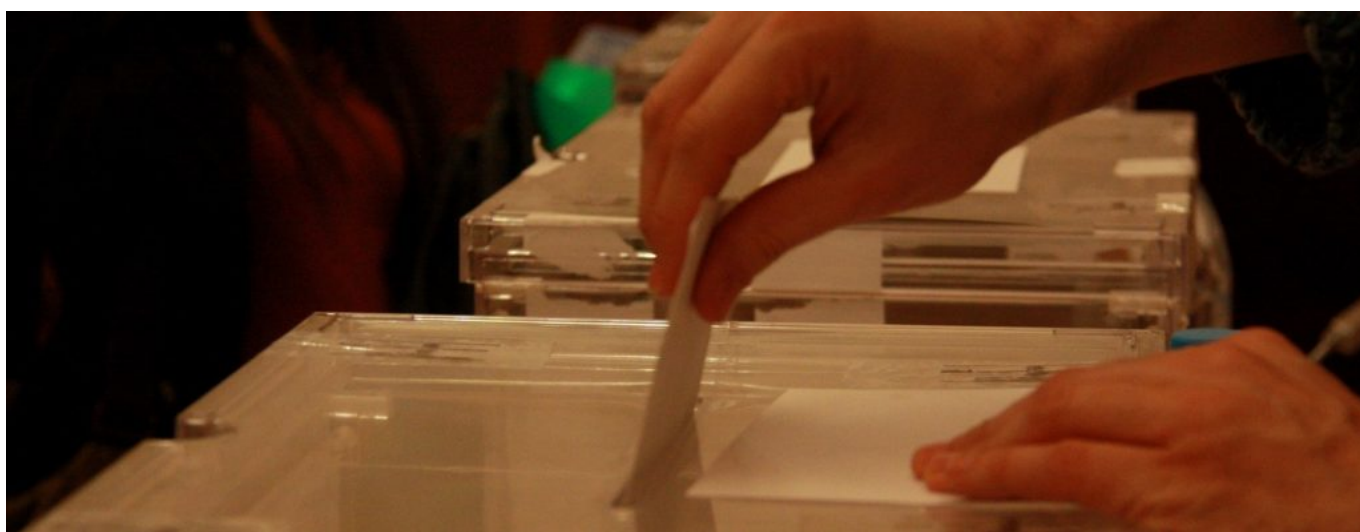

5 gràfics clau per entendre la importància de la participació el 21-D

Els partits saben que la seva capacitat per mobilitzar l'electorat tradicionalment abstencionista el 21-D pot ser clau per canviar o reforçar les majories del Parlament. CRÍTIC analitza amb retrospectiva dades i indicadors que poden influir de manera directa en l'afluència de votants als comicis d'aquest desembre.

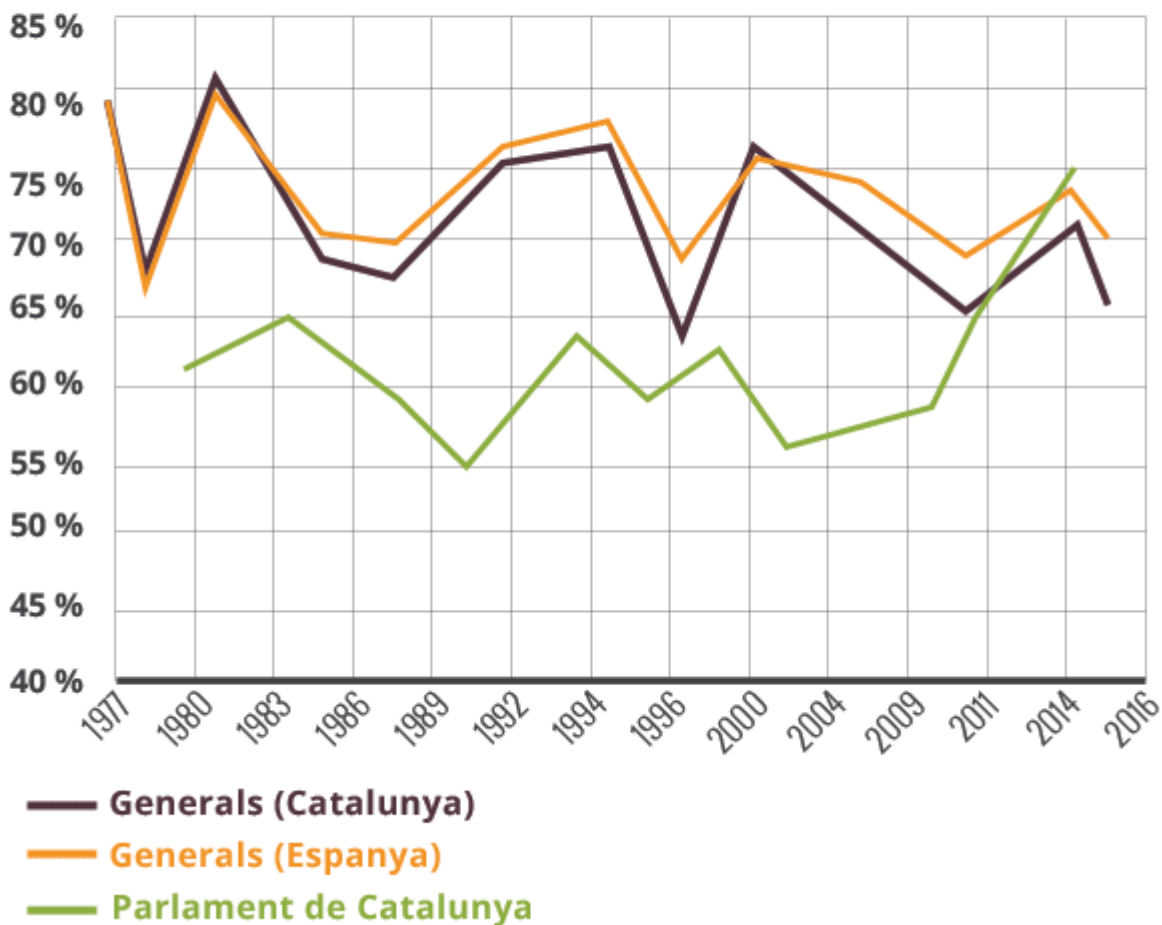
Marc Guinjoan i Toni Rodon (El Pati Descobert)

Des que el Govern espanyol va anunciar la tramitació de l'article 155 i la posterior dissolució del Govern català, bona **part de l'estratègia del PP, de C's i del PSC s'ha centrat en la mobilització del que sovint anomenen "majoria silenciosa"**. L'estratègia no és nova: ja fa algunes conteses electorals que el bloc constitucionalista insisteix en la necessitat de portar a les urnes un gruix de ciutadans que, al seu entendre, ha viscut d'esquena a les eleccions catalanes. Les manifestacions espanyolistes —o de partidaris de la unitat d'Espanya— que s'han vist en les últimes setmanes arreu del territori català només han fet que esperonar aquesta idea.

En termes politològics, **el bloc del 155 sembla haver comprat la idea que el trencament de l'abstenció diferencial**, un dels fenòmens més comuns en el comportament electoral català des del final de la Transició, és l'única via per aconseguir la victòria. Aquest tipus d'abstenció fa referència a un patró sistemàtic entre alguns votants de casa nostra que participen regularment en les eleccions espanyoles però s'abstenen de fer-ho en les eleccions al Parlament de Catalunya.

El problema, però, és que **l'abstenció diferencial ja fa temps que s'ha esvaït**. A nivell agregat això es percep ràpidament quan es dóna un cop d'ull a la participació registrada a Catalunya en diferents conteses electorals. El gràfic següent ens mostra l'evolució de la participació en les eleccions celebrades a Espanya des de l'any 1977. Tal com s'hi observa, la participació en aquests comicis ha sigut sistemàticament més elevada, excepte en les últimes convocatòries, quan el patró s'ha revertit.

L'abstenció diferencial ja no existeix a Catalunya

Tal com va desenvolupar la politòloga Clara Riba en un ja clàssic [article de comportament electoral](#), l'abstenció diferencial tradicionalment s'ha explicat en funció de dos factors: la primera explicació ofereix una narrativa similar a la desenvolupada pels partits del 155. Es basa en la idea que **una part de la ciutadania no se sent identificada amb les institucions catalanes** i, al mateix temps, que no existeixen partits que defensen aquest segment de població. El perfil prototípic de l'abstencionista diferencial ha estat el d'una persona nascuda fora de Catalunya i que en les eleccions espanyoles votava el PSOE (o en menor mesura el PP). La lògica de l'argument és que, per manca d'identificació o per manca d'oferta política (o per ambdues coses alhora), aquest sector de població s'abstenia en les catalanes, la qual cosa generava un benefici extra per a partits com CiU i, en menor mesura, a ERC.

Tanmateix, **el problema d'aquesta hipòtesi és que, fins ara, ha rebut poc suport empíric**. En els últims anys han sorgit diversos partits i els canvis en el panorama partidista que s'han produït semblen tenir més a veure amb factors com la corrupció, la crisi econòmica o l'eclosió d'un tema de debat que polaritza —com el sobiranisme— que amb la decisió sobtada d'un cert grup de persones de deixar d'abstenir-se diferencialment. Al cap i a la fi, en altres contextos, [com a Madrid](#), l'abstenció diferencial també és elevada i no s'acusa el guanyador de les eleccions de ser-ho perquè

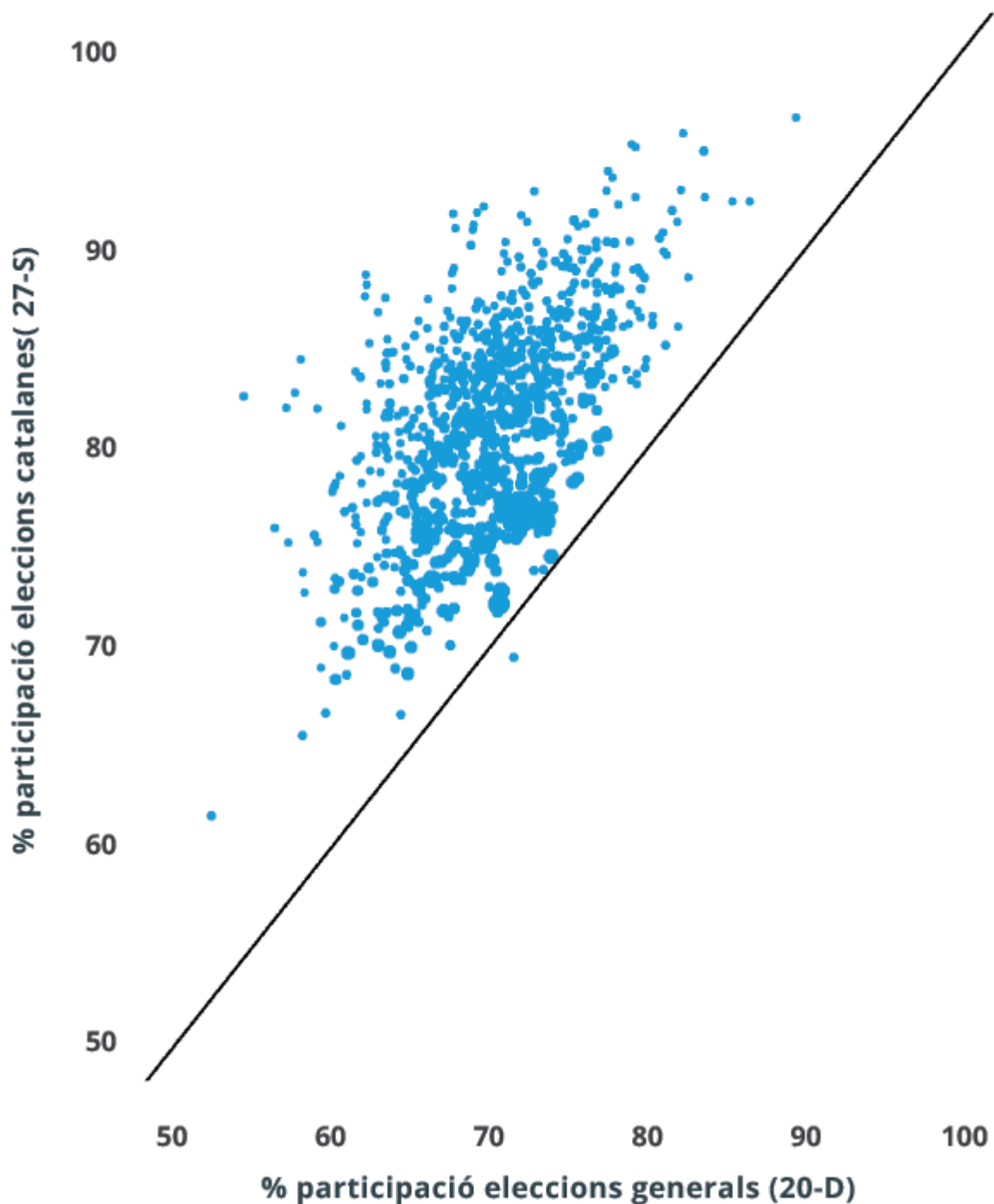
una part dels madrilenys no se senten identificats amb les seves institucions.

La segona explicació assenyala que l'abstenció diferencial es produeix per una qüestió d'importància de cada tipus d'eleccions. **La Generalitat i el Parlament de Catalunya tenen un nivell competencial menor que el Govern espanyol**, la qual cosa portaria certs ciutadans a abstenir-se en les primeres, però participar en les segones. Segons aquesta idea, la desmobilització, a més, afectaria especialment persones amb una menor probabilitat de participar, és a dir, aquelles amb un nivell socioeconòmic menor, amb menys estudis i joves.

Però, tal com es veu en el primer gràfic, l'abstenció diferencial ja no existeix. **A mesura que ha augmentat la importància del debat català, la participació ha crescut de manera substancial.** De fet, si comparem les eleccions catalanes del 27-S del 2015 amb les espanyoles celebrades alguns mesos més tard, el 20 de desembre, només trobem un municipi on la participació va ser més elevada en les espanyoles que en les catalanes. Es tracta de Naut Aran, a la Vall d'Aran.

El gràfic que hi ha a continuació il·lustra la relació entre ambdós comicis, el 27-S i el 20-D. Si el 2015 s'hagués registrat la mateixa participació en les espanyoles que en les catalanes, observariem tots els punts sobre la línia diagonal. En canvi, tots els punts, menys un, s'ubiquen per sobre. L'exemple més extrem és el del municipi de Farrera, al Pallars Sobirà. En aquest municipi, la participació en les eleccions catalanes va ser 28 punts percentuals més elevada que en les eleccions espanyoles. En gairebé 200 municipis, la participació en les catalanes va ser 15 punts percentuals superiors que en les espanyoles del 20-D.

RELACIÓ ENTRE LA PARTICIPACIÓ DEL 27-S I LA DEL 20-D

Qui més acudirà a les urnes?

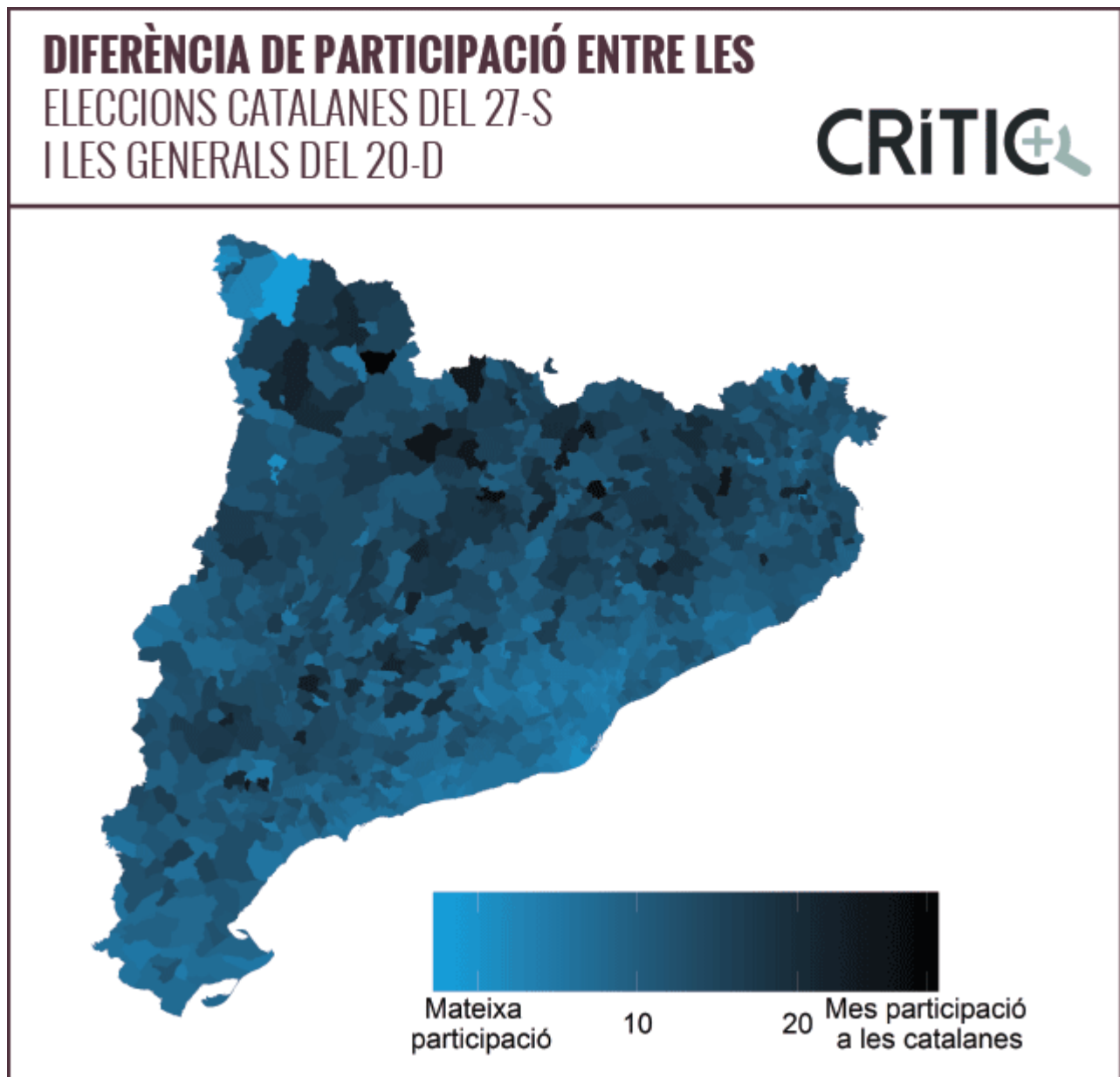
Que l'abstenció diferencial s'hagi revertit i els patrons clàssics amb els quals analitzàvem la política catalana hagin caducat **no significa que s'hagi assolit el topall màxim de participació**. Com en totes les societats modernes, Catalunya disposa d'un segment de població que difícilment participa en les eleccions per qüestions estructurals (per edat, perquè resideix fora, per manca absoluta d'interès per la política, etcètera). Per exemple, en les eleccions més participades, les del 1982, vora

el 20%, o un total d'un milió dues-centes mil persones, no va anar a votar.

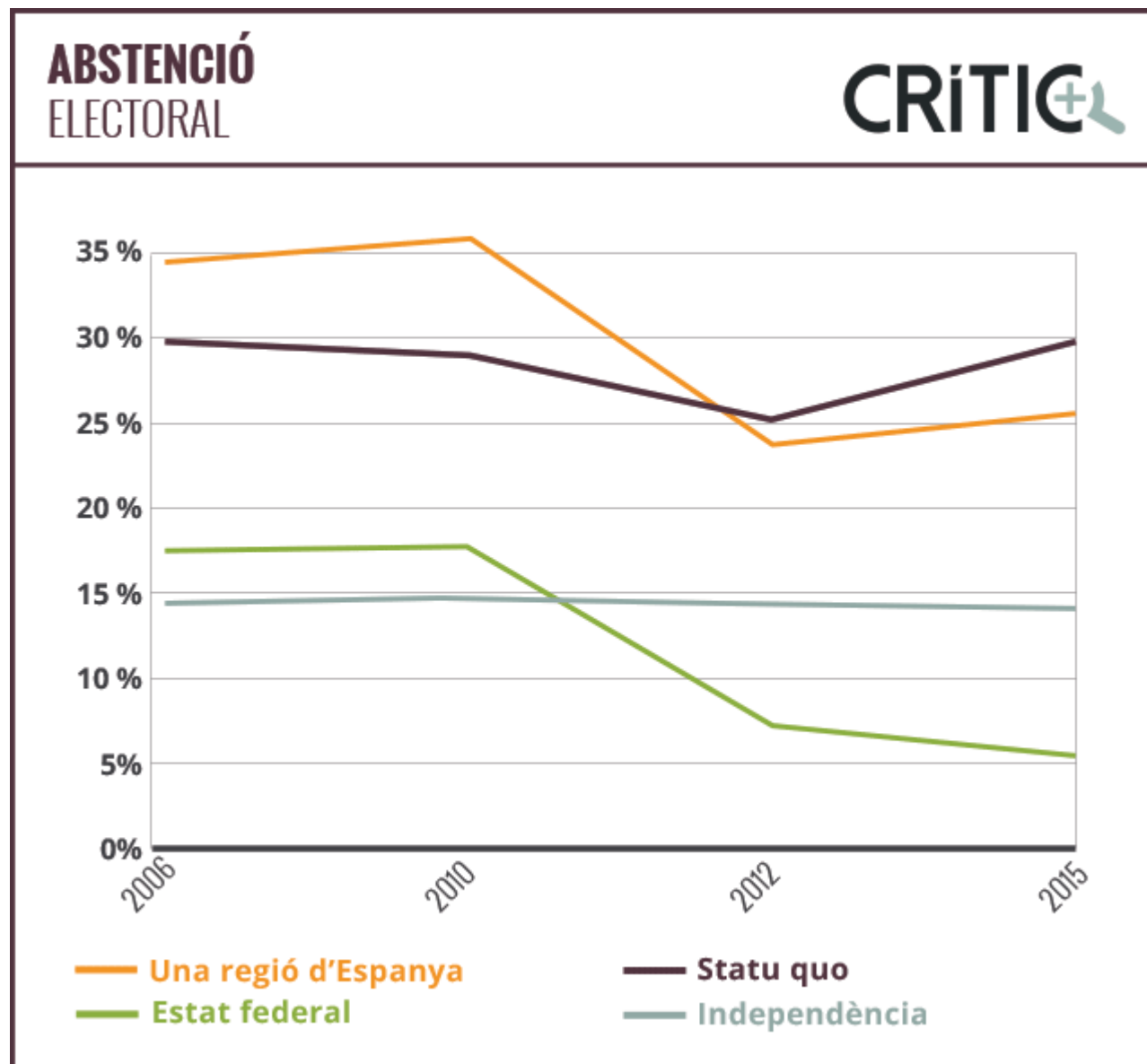
Per tant, **la clau (i la gran incògnita) es troba en si el context o la mobilització dels partits serà capaç de fer créixer la participació del 74,9% que es va registrar el 27-S** fins valors superiors al 80%, el probable topall màxim de participació. En aquest sentit, les dades ens indiquen que encara hi ha un cert marge perquè la participació augmenti respecte al 27-S.

Una primera manera de mirar-ho és observant la distribució territorial de la participació. Tal com ens mostra el mapa següent, l'abstenció diferencial no s'ha "tancat" o revertit a tot arreu de la mateixa manera. A les zones de la Catalunya interior i a les comarques del sud, la participació és ja molt més superior en les catalanes que en les espanyoles. A les zones urbanes de la costa, però, la situació és diferent. L'abstenció diferencial també s'ha revertit, però és on la mobilització podria créixer més.

Tanmateix, **que hi hagi zones amb potencial de creixement no significa que, necessàriament, la participació hagi de créixer.** És possible i, de fet, tenim evidència empírica que ho assenyala, que a les zones urbanes costaneres hi visquin més abstencionistes estructurals, difícils de mobilitzar.

Una segona manera d'enfocar-ho és analitzant quina posició territorial respecte al debat independentista tenen els abstencionistes. En aquest sentit, el gràfic següent mostra el percentatge de persones que diuen no haver votat en les eleccions al Parlament del 2006, del 2010, del 2012 i del 2015 en funció de la seva preferència territorial. Com podem veure, en les persones a qui els agradaria que Catalunya fos una mera regió d'Espanya i en les que voldrien mantenir l'"statu quo" territorial, el percentatge d'abstenció declarada se situa al voltant del 25%. Entre els federalistes, l'abstenció declarada queda una mica per sota del 15%, mentre que entre els independentistes és tan sols del 5%. Dit d'una altra manera, **els partidaris de l'"statu quo" i els federalistes són els que en el passat van votar menys i, en conseqüència, on hi ha més marge de canvi.**

L'impacte de la participació

Fins aquí podem arribar a dues conclusions parcials: primer, tenint en compte que hi ha una part d'abstencionisme estructural (vora el 15-20%), Catalunya ha assolit, o està gairebé a punt d'assolir, el que és probablement el seu topall de participació. Segon, si no s'ha arribat a aquest topall, les dades apunten que hi ha certs sectors que encara es poden mobilitzar.

Dit d'una altra manera, què podem esperar de cara a les eleccions del 21-D? Per respondre-ho, utilitzem l'[enquesta del GESOP](#) publicada per 'El Periódico', en la qual es preguntava sobre la probabilitat d'anar a votar. El 87,3% dels enquestats va dir que "segur que ho faria". Podem, però,

esperar aquesta participació el pròxim 21-D? És ben conegut entre els estudiosos de la demoscòpia que **la participació en les enquestes sempre és major que la participació real** —un fet que s'explica tant pel desig social de dir que votaràs quan, en realitat, no hi tens interès, com pel biaix en la selecció dels individus que accepten respondre una enquesta sobre qüestions polítiques.

Per poder fer una aproximació a la participació del pròxim 21-D, podem emprar les dades de la mateixa pregunta dels anys 2012 i 2015 i fer una simple extrapolació de la gent que afirmava que segur que votaria i de la participació real que hi va acabar havent. Per exemple, l'any 2012 el 78,6% de catalans van dir que segur que votarien. La participació real va acabar sent del 67,7%. Si extrapolem la mateixa lògica a les pròximes eleccions del 21 de desembre, el percentatge de participació esperat per a **les eleccions del 21-D** és del 75,26% (si extrapolem amb les dades del 2012) i del 80,98% (amb les del 2015). En resum, **esperaríem una participació mitjana del 78,12%**.

Finalment, les dades del GESOP també ens permeten analitzar la mobilització diferencial d'independentistes o del bloc constitucionalista. Mirem la probabilitat d'anar a votar en funció de la preferència territorial. Les xifres ens indiquen que **el 93,4% dels independentistes afirmava que segur que votaria, pel 83,2% dels favorables a la unitat d'Espanya**.

Aquest hipotètic augment de la participació, què podria implicar? Imaginem que l'escenari elevat es compleix i que, efectivament, el 81% dels catalans acudeix a les urnes el dia 21-D. Aquest augment, en termes absoluts, significa que 313.000 persones més que el 27-S acudirien a les urnes. Tanmateix, només si aquest increment de la participació reparteix els vots en major mesura entre el bloc constitucional que entre els sobiranistes, els resultats poden canviar. **Les dades que tenim fins ara no apunten a cap apatia sobiranista, però sí que assenyalen una major mobilització dels constitucionalistes**. De totes maneres, gairebé tots els nous votants haurien d'optar per alguna de les opcions del bloc del 155 perquè la participació beneficiés només un sector. Segons les enquestes, es tracta d'un extrem que és difícil que es produeixi.

Amb tot, **si es produeixen canvis substancials en la composició del Parlament, el més probable és que la participació en sigui només un dels detonants**. La capacitat de mobilitzar l'electorat propi o de prendre electors a formacions concretes poden ser altres elements que acabin decantant la balança de manera decisiva.